



Helduen literatura | POESIA

Jon Mirande, olerkaria
Txomin Peillen
Euskaltzaindia, 2012

Koordenatuak

MANIAKO-DEPRESIBOA, idaztea sendagai zuena, zuberotar protestatzaileen sokakoa. Jon Miranderen poemak eurak besteko baliotsua da liburu honetan Peillenen GPSa, haren hitzaurrea, autorearen bizitza eta iturri poetikoen azterketa. Christian eta Alain Angelié-Mirande, idazlearen ilobek, Pablo Aristorenarekin batera, Miranderen eta haren familiaren biografia xehea idatzi dute gainera. *Jon Mirande, olerkaria* bilduma definitiboa da, euskaraz eta frantsesez emana, *Oianone* idazteko kapaz izan zenaren argazki osoa eta deformatu bakoa eskaintzen diguna. XX. mendeko olerkari handi honen inguruan gauza asko esan da. Hemen, oster, ez da alferrik hitz egiten: “Paristarra zelako, olerkaria euskarazko frantses idazlea egin nahi izan dute, baina aipamen bat edo bestez kanpo, sinbolisten eta Verlaine, Baudelairen eragina ez da batere argi, gainera berak artikulu bat idatzi zuen euskal erromantismo tragiko baten alde; halere, heren obra sailkatu gaitza da”.

Definitu ezina definiturik geratzen da honenbestez. Eta hitz ere egiten du, 1953ko otsailan Radio-Euzkadin Andima Ibiñagabeitiak egindako elkarrizketaren bidez (*Olerkariarenean*, Gernika aldizkariaren 23. zenbakian plazaratua izan zena). Lehen euskal poeta modernoaren berbak dira, gaur egun onarturik dagoena lehenengoz planteatu baitzuen: “*Ritmu nabari ta ritmu izkutua bereziko nituke nere olerkietan. Erbes-teko poesi-eskola ageri zaizkigu azken aldi aurretan. Eta nik ere orrelako berri zerbait egin nahi nuke gure euskeraz. Ez dut basterteratu, egia, ots-kidegoa zearo nere poemetatik, eta poesi zenbeit kontsonante bidetik adalatu ditut. Bainan nerez maiteago dut itzen barne-ritmuan eraiki poesia*”.

Horiek denak irakurri ondoren plazera da Txomin Peillenek hautatutako berrogeita bi poemetan galtzea, askazia maitatu eta hein berean gorrotatuaren misterioetan, basoetan, mamuen antzeko itsasontzi eta nostalgietan. Poeren itzultzaile honen barrokismo eta dekadentzia hori suertatu zait beste behin gozoa, berria eta tristeia. Izan ere, Miranderen ordena eta harmonia haize kontrakoak dira, baina ederrak. Edertasun muturreko horrek arrazoa bera lausotzen du, galdu egiten da bat plazeran eta oinazeen, bata zein bestea bereizi ezinik, goiza heltzerik nahi ez: “*Sorginak itzali/ dantzak amaitu-ta/ oilarren azali/ ezagun goiza da*”.

Igor Estankona



Gaur zortzi
Carmen Gisasola
Alberdania, 2012

Gure historiako istorio gaurkoa

ANDONI Kordobako espetxean dago. Euskalduna izaki, preso, bistan da. Ezezagun baten gutuna jaso du gaur. Emakume batek sinatuta dago. Alaba da gutun horretako subjektua edota protagonista. Iraia du izena. Ihes egin du etxetik. Askatasunaren aldeko haizeak bultzaturik ihes egin du. Konpromiso politikoak akuilaturik. Iraiak ez du aitarik, ez zaio ezagutzen bederen.

Belaunaldi baten erretratua da kontakizuna. Zehatzago esanda, borroka armatuan engaiatutako bi belaunaldietako bi militanteen esperientziak batzen dituen istorioa da. Gure historia garaikideko istorioa, egungo historiaren istorio arrunta. Ama batek, bakartasunean idatzia, eta espetxeko bakartasunean bizi den preso baten begietatik irakurria edota narratua. Gure herrian azken mende erdian ezagutu dugun gertakarietako bat. Gogorra eta gordina, eta horregatik arrunta.

Gaur zortzi gertatu zen, eta bihar zortzi gerta liteke. Borroka armatuan konpromisoa hartu zuen Carmen Gisasolaren lehen narrazioa da.



Mikel Asurmendi